

תולעים

בידיעון מס' 35 התפרסם מאמר על איסור תולעים. והוזכר שם שתולעים שאינם נראים, התורה לא אסרתם. הגאון הרב א. זלזניק שליט"א ראש ישיבת עץ חיים כיבד אותנו בשעתו במכתבו היות ואנו עוסקים בנושא, שמחים לפרסם את תגובתו.

למע"כ הרב הגאון ר' י. אפרתי שליט"א
בכבוד הראוי

בראשונה הנני להכיר לו תודה עבור הידיעונים שנשלחים לי ע"פ מע"כ.

ונהגה בידיעון מס' 35 ע' 8 אמצעי עזר התורה אסרה רק תולעים הנראים לעין ללא אמצעי עזר, ולא אסרה תולעים הנראים רק דרך זכוכית מגדלת וכו'.
מנלן היסוד הזה, והרי אין לזה בסיס לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבע"פ, ומי יכול לחדש הלכה כזו? וממ"נ אם בדבר שהוחזק בתולעים ואינם נראים לעין בלי אמצעי עזר, מי מתיר התולעים, אטו תולעים שאינם נראים לעין אינם תולעים. ומכבר שמעתי לדקדק בשם הגאון ר"ד בהר"ן זצ"ל מהגמ' בבכורות נ"ד, ב', דקאמר שם שיתסר מיל קשלטא עינא דרועה, ועינים שלנו גם עם זכוכית מגדלת לא מגיעה לזה, ובכן אטו התורה נשתנה דבזמנים הקדומים היו אסורים התולעים שנראו לעיניהם, ואנו שהראי' שלנו נחלשה מותרים לנו ובאמת יתכן שבכלל יש הבדל בין רועים החיים בחוץ בחיק הטבע, לסתם אנשים הנמצאים בבתים ומשתמשים באור מלאכותי יתכן דבגלל זה ראיתן חלושה יותר. ועכ"פ הרי ודאי שאין לחלק בין איש לאיש או בין זמן לזמן, דלזה אסור ולזה מותר.
ואי מיירי בדבר שלא הוחזק בתולעים בכלל, הרי בכלל אין חיוב לבדוק מעיקר הדין אם אין ריעותא בפרי, וכדאיתא ביו"ד לגבי דם בצים כס"י ס"ו ס"ח דסומכים על רוב בצים שאין בהן דם, אלא שהרמ"א כתב דאם אוכל ביום (שקל לבדוק) נוהגין להחמיר לראות אם יש בהם דם, אבל בלילה לא בודקין, וא"כ גם כאן דבר שאינו מוחזק בתולעים אין דין להצריך בהם בדיקה בכלל, אפי' בעין רגילה. ואין להוכיח דמותרים, דהרי כלנו כולעים חיידקים לאלפים והו החיות שלנו, זה אינו דחיידקים אינן בכלל בעלי חיים, אע"פ שהרופאים קורין להם חי חד תאי, זה לא כלום לגבי ההלכה, וכי יהיה אסור להרוג חיידקים בשבת (ע"י חימום או חיטוי). ולפמש"נ אין ראי' מחיידקים לגבי תולעים שאסרתן התורה בלי תנאי שיראו לעין רגילה.

בכבוד רב

אברהם יעקב זלזניק

בענין תולעים הנראים במגדלת

הריני נהנה מאד מקובץ בית אהרן וישראל ומצאתי בו דברים שהוסיפו על ענינים שעסקתי בו. בקובץ לחודש כסלו טבת תשס"ט (גליון ב' ק"מ) בדברי הרב יחיאל יהודה זייבלד שליט"א הביא בתוך דבריו דברי מו"ר הגאון רא"י זלזניק שליט"א ראש ישיבת עץ חיים (המובאים בהליכות שדה, תשמ"ז, מס' 51, ע' 33) שבוה"ז יש לחוש תולעים הנראים דרך זכוכית מגדלת כיון שהראייה נחלשה מזמן חז"ל ובכן אטו התורה נשתנה בדומנים הקדומים היו אסורים התולעים שנראו לעיניהם ואנו שהראי' שלנו נחלשה מותרים לנו הרי ודאי שאין לחלק בין איש לאיש או בין זמן לזמן הלזה אסור ולזה מותר עכ"ד, וביטל דבריו לגמרי וכ' למרות כבודו של ת"ח עצום זה, לדעתם של פוסקים ששוחחתי עמם בנושא, הדברים רחוקים מלהתקבל להלכה מכמה טעמים, ואכמ"ל ע"כ.

ובאמת לא היה ראוי להתייחס לדבריו כלל, כיון שלא נתן שום טעם לדבריו וכבר כ' הנודע ביהודה (תנ" או"ח סי' כ"ד) על פסק של הקרבן נתנאל שאין לנו לסמוך על דבר שלא בירר לנו טעמו, וכ"ש בזה שלא כ' מי הם הפוסקים שדיבר איתם ולמה הם ברי סמכא לקבל דבריהם יותר מגאון ידוע שנתן טעם לדבריו עד שאין מקום לחוש לדבריו כלל, אך מכיון שהיו נותנים משקל שווה לכל הכתוב בספר על כן באתי להבהיר הדברים כי מו"ר שליט"א כ' דבריו בקיצור כדרכם של ת"ח וכנראה שלא הובנו כראוי.

והנה מקובל שאולינן בחר ראיית העיניים ואמרינן שלא אסרה התורה אלא תולעים שאפשר לראות בעיניים ולא לחוש למה שא"א לראות אלא במיקרוסקופ, וגם מו"ר שליט"א לא חלק על זה, ולפי כמה שנים אמרתי לו מה דאיתא באג"מ (י"ד ח"ב סי' קמ"ו) שהתורה לא אסרה אלא תולעים ושקצים ורמשים שנראו לעינים כדשמע [השואל] מפי זקנו הגאון ר' שמחה זעליג זצ"ל אשר כן אמר הגאון ר' חיים הלוי מבריסק זצ"ל עכ"ל, ואמר לי מו"ר שליט"א להדיא שגם דעתו הוא כן ולא בא לחלק על זה, ואין הנידון בזה אלא על תולעים קטנים דיתכן שהיו נראה לעיניים בימים קדומים.

והנה מה שאינו נראה לעיניים לא נאסר אין לו סמוכים בדברי חז"ל כלל אלא שנתנו טעם מסתבר לדבר שלא נתנה תורה למלאכי השרת ולא יתכן שאסרה התורה דבר שא"א לבני אדם לראות וא"א לו להזהר ממנו, וע"כ שהתורה לא חייבתו לזהר ממה שאינו יכול לראות וממילא א"א לו להזהר ממנו, ויש פוסקים שהוכיחו היתר שרצים שא"א לראותם בעין מזה שכל המים ואויר מלא שרצים קטנים מאד שא"א להזהר מהם כלל וע"כ אין זו ^{אזהרה} אזהרה מה שאסרה התורה.

ולכאורה נראה שאם כל ההיתר הוא משום שא"א להזהר מהם א"כ היכא שאפשר לזהר ע"י זכוכית מגדלת הם אסורים שהרי כל הסברא הוא רק שלא חייבתו התורה במה שא"א לקיים וכיון שנעשה המצאה שע"י אפשר לו לזהר מהם למה אין עליו חיוב להזהר ממנו, ודוגמא לזה בחולין (דף י"א) שרצו ללמוד דאולינן בחר רוב מכמה מקומות שא"א לבדוק שאינו מהמיעוט ולבסוף הגמ' דחה הראיות דלמא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר ע"כ, וע"ש ברש"י (בריש דף י"ב). דמה שאולינן בחר רוב הוא מהל"מ או נלמד מאחרי רבים להטות, וא"כ לגבי תולעים שאין הל"מ או ילפותא שפחות מראיית עיניים מותר אע"פ שהיכא דלא אפשר לראותם מסתבר שלא אסרם התורה אבל היכא דאפשר לנו לראותם ע"י איזה המצאה ליכא סברא שלא יהיו אסורים, ולפ"ז באמת אסור לאכול שרץ שנראית רק בזכוכית מגדלת, ולגבי דברים שהם קטנים מאד עד שא"א למנוע מכליעתם בשום אופן בודאי יהיו מותרים אבל אין מזה ראייה לגבי מה שאפשר למנוע מאכילתם דמהיכא חיתי שהשיעור הוא מה שא"א לראות אולי השיעור הוא מה שא"א לזהר ממנו.

אלא די"ל דמה שא"א לזהר משרצים שאינם נראים בעיניים הוי ילפותא דכל מה שא"א לראות בעיניים לא נכנס בכלל האיסור דלא מסתבר דמה שהיה מותר בשעת מ"ת נהפך לאיסור בשעה שהמציאו זכוכית מגדלת, וממילא גם אחר שנעשו המצאה אשר ע"י אפשר לראות שרצים קטנים מ"מ בהתירם עומדים שהשיעור שאסרה התורה הוא מה שאפשר לראות בעיניים, והוי כמו כל שיעורי תורה וכמו שעצם פחות משעורה ושרץ פחות מעדשה אינם מטמאין כ"כ שרץ פחות מראיית עיניים מותר באכילה, אבל גם אם נאמר שהי' שיעור לכאורה מ"מ מסתבר שהשיעור נקבע בשעת מתן תורה שאין סברא לומר דמה שנאסר בשעת מ"ת נהפך להיתר כשנחלשה מראיית בני אדם, וממילא יש לחוש למה שנראית בזכוכית מגדלת שמה היה נראית לעיניים בשעת מ"ת.

והן אמת דיש שיטות שכל השיעורים תלויים בהדור, וכש"כ החת"ס (ח"א סי' קכ"ז) וז"ל הדין שישערו בכל דור ודור לפי אגודלו של אותם בני אדם ומסתמא עפ"י זאת השינוי ישתנו כל הדברים הבינונים שבאותו הדור ותהיה האמה בכל דור לפי אנשי אותו דור ושיעורי האיסורים והמצות לפי אותן המדות, וכעת הזאת מצאתי שכבר עמד על סברא זו הגאון חו"י בתשובתו הנפלאה שבסוף ס' חוט השני עכ"ל, אבל נראה דלא שייך זה אלא בשיעורי התורה דכיון שמסרו לנו השיעור בדבר שמשנתה ולא גילה לנו שצריך לדקדק בהשיעור בשעת מ"ת ע"כ שהשיעור נאמר לכתחילה כפי הדור, ועכ"פ שיון שמסרו לנו חז"ל השיעור אע"פ שידעו שהעולם משתנה ע"כ קים להו שהשיעור תלוי בהדור, וכש"כ האג"מ (יו"ד ח"ג ס' ס"ו) וז"ל ברור שאין לנו בשיעורים שנאמרו באצבעות אלא כפי האנשים שבזמננו דאל"כ ליכא שום גבול דהרי אולי היו בדורות של חז"ל האנשים כפלים או פי שלש מכפי שבדורותינו, והיה להם לחז"ל להודיע לנו שיעור אחר קצוב שיהיה ידוע גם להדורות שלנו ואם יש שינוי הא ידעו ברוה"ק שיתקטנו עכ"ל, וכן נראה מדברי החת"ס (בסוף תש" קפ"א) שהק' היאך משערים בפירותיו של א"י הרי פירותיה היו גדולים משאר פירות וכ' וכעת נלע"ד בישוב קושי' הנ"ל, דכשם שהיו פירותיה משונים לטובה, כך היו גידולי האנשים ובריאות גופם באופן טוב ונאות והיה שיעור אכילה דידהו בית דידהו כו' מ"מ בהא סלקינן דנראה דהכל לפי הזמן עכ"ל, ור"ל דמוכרח מזה שחז"ל למדו השיעורים מפירות הארץ אע"פ שנתקטנו היום שע"כ הכל תלוי בזמן, ומבואר יותר בסי' קכ"ז שכ' ובתשובה אחרת כתבתי שלפע"ד גם כי ידעו מעולם שהדורות משתנים והולכים, מ"מ כן הדין שישערו בכל דור ודור לפי אגודלו של אותם בני אדם ומסתמא עפ"י זאת השינוי ישתנו כל הדברים הבינונים שבאותו הדור ותהיה האמה בכל דור לפי אנשי אותו דור ושיעורי האיסורים והמצות לפי אותן המדות עכ"ל, ודבר זה לא שייך אלא בשיעורים שמסרו לנו חז"ל דכיון שמסרו לנו שיעור ולא אמרו לנו שלא אזלינן בתר היעור אלא כשלא נשתנה מבואר בזה שלעולם אזלינן בתר שיעורו של כל דור ודור, אבל במה שאנו מחדשים שיעור מסברא דא"א שהתורה אסרה מה שא"א לראות אין לנו אלא מה שהסברא מוכיח והיום שנחלשה הראייה הקב"ה המציא לנו זכויות מגדלת לראות מה שהקדמונים ראו בעיניהם ומהיכא תיתי לחדש שהאיסור תלוי בראיית עיניים שלנו ממש ומשתנה בכל דור ודור.

ומש"כ הרב יי"ז שליט"א שלדעתם של פוסקים הדברים רחוקים מלהתקבל להלכה אינו כן ומצינו כמה פוסקים שהעלו סברת מו"ר להלכה שיש לחוש שנחלשה הראייה ולא אמרינן שהדין נשתנה ע"פ הראייה בזמנינו, ומהם שאפילו הקילו ע"פ סברא זו.

בשו"ת ישיב משה (ח"א סי' רי"ד) כ' כסברא הנ"ל שראיתנו נחלשה גם לקולה שהתיר דגים שקשקשיהם נראים ע"י זכויות מגדלת וכ' דהיו חדי הראות יותר ממנו דכמה דברים היו רואים הקדמונים בכוכבים ובמזלות וכיוצא מה שאין אנו יכולי' לראות עכ"ל, ואף שיי"ל שלא סמך על סברא זו אלא בצירוף עוד סברות שכ' שם הרי שכ"כ כן לקולא וא"כ במקום שהוא לחומרא בודאי צריך לחוש לסברא זו בלבד, [ואמנם התיר שם תולעים שאינם נראים לעיניים¹ וכו' דודאי מה שאסרה תורה תולעים דוקא מה שנראה לעינינו דאל"ך איך אנו יכולים לשתות מים או לאכול פירות וכו' ועוד שהרי אומרים א"א למים בלא תולעים וא"כ ע"כ לא אסרה תורה אלא מה שנר' לעינינו עכ"ל, אבל צ"ל לפי סברתו שלא כ"כ כן אלא לגבי תולעים שהם קטנים מאד שבודאי לא נראו בזמן חז"ל ולא היה אפשר לידע מהם אלא ע"י נביא או חכמה יתירה ובא להוכיח שהם מותרים גם לפי מה שצידד שם שמהני גם ידיעה ע"י נביא שא"א לראות כלל והוכיח ממה שא"א להזהר מהם שהם מותרים, אבל במה שיש להסתפק בהם שאולי ראו אותם בעיניהם ואפשר לזהר מהם בודאי צריך לחוש שהם אסורים לדעת].

ובשו"ת ישועת משה (ח"ג ס' נ"ט אות ד') אחר שהוכיח שבכל דבר הולכים אחר ראיית העיניים כ' וז"ל מיהו בכוכ' בדורות שלנו שחולשת הראות ירדה לעולם חושבני שמורה הוראה שחש בעצמו שכושר הראיה שלו אינו בתכלית השלימות מותר ומחויב להבחין את אשר לפניו בזכויות מגדלת

1 וכ' שם סברא אחרת להתיר שלא יתכן שיעטור לילך לחכם לבדוק כל פעם שצריך לאכול, ונראה שאין כוונתו אלא על דבר שהוא קטן ביותר שרק יחידים שביחידים בכחם לעמוד עליהם, אבל אין כוונתו למה שבקל אפשר לראות ע"י זכויות פשוטה, תדע לך שהרי כ' הפוסקים שצריך בעל ראייה טובה ויש שכ' שצריך הבעל ראייה הכי טוב שיש [ומובא להלן] ואף א' לא חשש מזה שסתם בני אדם יצטרכו לבקש בעל ראייה טובה לבדוק עבורם.

משקפת כדי להעמיד את כושר חזק ראייתו שנחלשה על מתכנתו כשם שמותר ומחויב לבעל חולשת ראייה להרכיב משקפים מתאימות לעיניו למען אשר יבחין ויראה את השאלה שלפניו בראיה נכונה ואף שדיני התורה נתנו כפי שנראים לעין מ"מ עין בריאה צריכה להיות כי התורה מדברת לבני אדם בריאים ושלימים שלא נפגמו חושיהם כלל ועיניהם לנכון יביטו וכו' אבל אנו שבעוה"ר מרוב צרות וחלואות שעברו עלינו ומפסיעות גסות בחיינו הרעשנים שנוטלות אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם ועל כולם מכשולים בשמירת טוהר קדושת העינים לאדם בן זמננו הגורמים בפועל חולשת ראייה נכונה של העין אין ספק שראוי להשתמש בכל הכלים העשויים להחזיר את שוי משקל הראות של עין בריאה וחדה למטרת בירור הלכה עכ"ל.

וראייתו שהגר"נ קרליץ שליט"א חושש להלכה לראיה ע"י זכוכית מגדלת ומטמא דם שאינו נראית אלא ע"י זכוכית מגדלת (בחוט השני על הל' נדה סי' קפ"ח, שער הציון ס"ק י"א) ואינו יודע אם הוא משום סברת מו"ר או משום שס"ל שמעיקר הדין אין לחלק בין ראיות^{אצרות הלויה} זכוכית מגדלת ובין ראיית העיניים, אך מה שרצה לחלק שם בין דם נדה לשרצים מפני שכל האויר מלא בשרצים שהאדם בולע מהם בשעת אכילתו וכשהוא נושם, ושע"כ לא אסרה התורה אלא שרצים הנראים לעיניים כיון שהתורה לא הזיקה לנו להסתכל ע"י זכוכית מגדלת עכ"ד [וע"ש] לא שייך אלא לגבי הבעלי חיים שהם קטנים ביותר שא"א להימלט מאכילתם אבל במה שאינם כ"כ קטנים ואפשר לזהר מהם ע"י זכוכית מגדלת באמת אין לנו ראייה שהם מותרים, ואין לומר דא"כ נתת דבריך לשיעורים שהשיעור הוא ברור מה שהיו רואים בעיניהם בזמן מ"ת, ואע"פ שאין אנו יודעים בבירור מה הם היו יכולים לראות בעיניהם הרי יש הרבה דברים שאין אנו יודעים בבירור וחושיהם לחומרא, ועכ"פ דעתו הוא דיש מקומות שהולכים להלכה בתר ראייה בזכוכית מגדלת.

ויעו' בשו"ת שארית ישראל להגאון ר' ישראל זאב מינצבערג ז"ל ראב"ד לעדת החסידים בירושלים (או"ח סי' י"ב) שהביא מנהג ירושלים להכשיר בלי שום פקפוק ע"י הפסק שבין אות לאות כל שניכר אפילו ע"י זכוכית המגדלת עכ"ד, ואולי הוא משום שנקטו דמה שראו בזכוכית מגדלת שלהם בודאי היה נראה לעיניים בזמן חז"ל.

ובשבט הלוי (ח"ו סי' קכ"ב אות ב') כ' אבל לבדוק להחמיר ע"י זכוכית כו' כדי להרגיש במה שצריך להרגיש אלא לפעמים העין קצר הראות ועין חדה יכולה לראות כזה ועין בינוני לא מרגיש רק ע"י זכוכית כזה אין זה בדיקה להקל אלא להחמיר במה שצריך להחמיר עכ"ל, וכן בהליכות שדה (תשמ"ז, מס' 51, ע' 42) דעתו של הגאון הרב שלמה זלמן אוירבך שליט"א [וצ"ל] שהתורה לא אסרה תולעת שהיא קטנה עד שאין עינו של אדם בעל ראייה הכי טובה יכולה לגלותה ע"כ, וכוונתם ליחידים בעלי ראייה טובה במיוחד "בעלי ראייה הכי טובה" כלשון רש"י ז"ל, וע"כ בשבט הלוי הצריך לבדוק בזכוכית מגדלת ולא הסתפק במשקפיים, שהרי ידוע דיש יחידים שהם יכולים לראות יותר טוב מסתם אנשים גם אלו שאינם צריכים משקפיים, ודבריהם נוטים לדברי מו"ר שליט"א שאם נאמר שמה שאדם יכול לראות הוי שיעור האיסור וממילא תלוי בכל דור ודור אין לנו לילך בתר בעל הראייה הכי טובה אלא בתר אדם בינוני ככל שיעורי תורה שנקבע ע"י הבינוני, וגם מצד הסברה שלא חייבתו התורה לחוש למה שא"א לראות אינו מובן למה רק היחידים הבעלי ראייה הכי טובה אינם צריכים לחוש למה שאינם יכולים לראות ורובינו שאנו בעלי ראייה חלשה צריכים לחוש לזה, ואם משום שאפשר לבקש מבעל ראייה טובה לבדוק וכמו שסומא חייב לבקש מבעל ראייה לבדוק הלא יותר קל לבדוק עם זכוכית מגדלת מלבקש מהיחיד סגולה בעלי הראייה הכי טוב וא"כ כ"ש הוא דאפשר לחייבו לבדוק עם זכוכית מגדלת, ואם תאמר שבזמן מ"ת לא היה להם זכוכית מגדלת הרי הם ראו בעיניהם בלי זכוכית מגדלת, וע"כ חששו לזה שנחלשה הראייה בזה"ז ולא הולכים אחר זמנינו אלא אחר הראייה קודם שנחלשה, וכדמשמע ממש"כ השו"ל בח"א סי' ז', הזכוכית מגדלת אינו מעמיד את הראות רק על ראות הטבעי עכ"ל, ואם כי לא הבנתי מג"ל שראיית בעל הראייה הכי טובה בזמנינו הוא כמו הראייה שהיה להם קודם שנחלשה אבל עכ"פ קרובים דבריהם לדברי מו"ר שליט"א.

היוצא מדברינו דיש מקום גדול לחוש לתולעים הנראים רק בזכוכית מגדלת אם יש חשש שהיו נראים לעיניים בזמן מ"ת, ויש להאריך יותר אבל לא באתי לקבוע בזה הלכה אלא להראות שאינו רחוק מלהתקבל כלל והרבה פוסקים חוששים למה שא"א לראות בלי זכוכית מגדלת, ודי בזה.

ואגב מה שהסיק הרב י"ז שליט"א שלפי דרכו אין להוכיח מדברי הגמ' בבכורות לענין מרחק הראיה הפיזי שראו בזמן חז"ל אלא זו שכדור הארץ עגול ולכן לא יכול הרועה לראות את צאנו במרחק של יותר מ-8 או 16 מיל עכ"ד תמוה שהרי הגמ' מבאר למה שיעור צירוף למעשר בהמה הוא ט"ז מיל שהוא השיעור שרועה יכול למנות צאנו שיכול לראות עד ט"ז מיל וע"כ ר"ל שרואה ממש דאל"כ אינו יכול למנות צאנו עד ט"ז מיל.

ומ"מ דבר גדול יש ללמוד מדבריו, שהרי היה מקום להוכיח מהגמ' שם שעניניהם לא ראו יותר מט"ז אמות, וממילא היה אפשר ללמוד מגבול ראייתם לראייתנו וללמוד שיעור חלישת עינינו לגבי עיניהם, [ואם נאמר שהחלשת הראייה למרחק הוא כמו החלשת הראייה בקירוב היה אפשר ללמוד מזה השיעור תולעים שהיו נראים לעיניהם] ולפי מה שביאר הרב י"ז שליט"א אין משם ראיה, שהרי יתכן שמצד עיניהם היו יכולים לראות גם יותר מט"ז מיל ומה שלא ראו יותר הוא משום האופק ולא מחמת קוצר ראייתם.

שמאי רובין

הערות שונות

אוצרות התורה
אוצרות השות

למערכת הקובץ בית אהרן וישראל, שלום וברכה.

א. בגליון קמג עמ' קמג הערה ו' מביא הכותב בענין שמירה. בפרשת ואתחנן פרק ד' מופיע "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" בקשר לענין של עבודה זרה. ואבקש לדעת איך התגלגלו מילים אלו להשתמש בהם לענין שמירת הגוף מסכנות או סתם לשמירה על הבריאות, כל פרק ד' דין בעניני עבודה זרה ולכל היותר ניתן להשתמש כאזהרה כללית על דיעות פסולות וכד', אך לענין בריאות הגוף - כיצד זה הגיע?

ב. בעמ' קס"א שואל הכותב שליט"א לגבי מה שהאמוריים החביאו בקירות ונתגלה ע"י נגעי בתים, איך יצויר שמצא בכותל סתם שלא ע"י נגעי בתים. ואולי אפשר לתרץ שנגעי בתים תלוי בכהנים, ואילו הגמרא מדברת גם לזמן שאין כהנים מצויים. לענ"ד על דרך האפשר.

בברכת התורה

חנוך איזנברג – פתח-תקוה

בענין חציצה

גמרא קידושין (דף לו עמוד ב) הגמרא אומרת כיצד תנופה בבעלים כהן מכניס ידו תחת יד בעלים ומניף ותוספות (בד"ה מכניס) שאל שזה חציצה שיד של בעלים חוצץ לידו של כהן ומביא ראיה מגמרא מנחות (דף צד עמוד א) שם הסבירו למה אין תנופה בשותפים כי אם יעשו תנופה אחרי תנופה יש לימוד שעושים רק תנופה אחת ואם יעשו כולם תנופה ביחד אז זה חציצה ותוספות תירץ שזה גזרת הכתוב שיניפו בשניים ועוד תירץ שהבעלים אוחד בתחילת הכלי והכהן אוחד בסוף הכלי. וכעין זה כתב התוס' בסוכה (דף מז עמוד ב ד"ה כהן).

וקשה שהרי יש גמרות שמין במינו לא חוצץ בסוכה (דף לו עמוד ב) ובחים (דף קי עמוד א) יומא (דף נח עמוד א) אז קשה גם על תוספות וגם על הגמרא שתוספות הביא.

יש גמרא בזבחים (דף טו עמוד ב) במשנה שאם כהן שחט ועמד על רגל חבירו הקורבן פסול כי זה חציצה וקשה אותו שאלה מין במינו לא חוצץ.

תוספות בזבחים (דף קי עמוד א ד"ה מין) שאל על הגמרא מין במינו לא חוצץ והרי שחט על רגל חבירו פסול ותרין תוספות שחוצץ הכונה שאין דרך שרות בכך ולכן זה פסול.

לפי זה מתורץ הגמרא שתוספות הביא שחציצה הכונה שאין דרך שרות בכך בתנופה כי שלש ביחד זה לא דרך שרות.

אבל תוספות לא מתורץ כי בתנופה זהו כן דרך שרות בשניים (כהן ובעלים, דכן צוותה התורה שם), וגם תוס' דן שם מצד חציצה ולא מצד דרך שרות.

נחום ב"ר יואב רוזנמל

שיבה קטנה בית אשר רמות ירושלים